

Kam se starou pneumatikou? Vzniká kolektivní systém

V letošním roce vznikl nový kolektivní systém v oblasti zpětného odběru odpadů ve formě vysloužilých pneumatik. Jaké jsou jeho parametry? Pomůže vyřešit letitý problém obcí s likvidací tohoto typu odpadu?

Konkrétně se jedná o kolektivní systém na zpětný odběr pneumatik provozovaný neziskovou společností s ručením omezeným ELT Management Company Czech Republic (Eltma), který získal oprávnění dne 14. dubna 2016 od Ministerstva životního prostředí (MŽP) a je prvním kolektivním systémem na zpětný odběr pneumatik v České republice. Sdružení místních samospráv ČR (SMS ČR) vznik tohoto kolektivního systému vítá. V rámci kolektivního systému provozovaného firmou Eltma jsou veřejná sběrná místa, která vycházejí z míst zpětného odběru, kde probíhá shromažďování použitých pneumatik a to bez nároku na úplatu od konečného uživatele, tedy běžného zákazníka.

Celý systém zpětného odběru vychází z povinnosti stanovené zákonem o odpadech z roku 2001 ve znění pozdějších novel, který stanovuje povinnost zpětného odběru použitých výrobků i mj. pneumatik (§38 a násl. zákona č. 185/2001 Sb., zákon o odpadech). Povinnost zajistit zpětný odběr použitých pneumatik má fyzická osoba nebo právnická osoba oprávněná k podnikání, která výrobky, určené §38(1) zákona o odpadech, uvádí na trh, dále „povinná osoba“. Jedná se tedy nejen o výrobce, ale také o dovozce pneumatik. Seznam povinných osob v oblasti zpětného odběru pneumatik vede MŽP a tento seznam je zveřejněn také na webu - <http://iris.mzp.cz/Aplikace/azop.nsf>. Povinné osoby mají nyní povinnost zpětného odběru pneumatik ve výši 35% za každý kalendářní rok. Jedná se o minimální množství, které se stanoví na základě procentuálního podílu celkové hmotnosti pneumatik sebraných v rámci zpětného odběru v daném kalendářním roce k celkové hmotnosti pneumatik uvedených touto povinnou osobou na trh v témže kalendářním roce. Vrchní hranice není dána, ale povinná osoba podle vyjádření MŽP při dosažení hranice 100% může nabízené pneumatiky ke zpětnému odběru odmítnout. Pokud povinná osoba odmítne převzít použitou pneumatiku před splněním 100% hranice, porušuje tímto odmítnutím její zákonnou povinnost a vystavuje se tím udělení sankce od České inspekce životního prostředí až do výše 50 mil. Kč.

Nyní se připravuje novela tohoto ustanovení v souladu s Plánem odpadového hospodářství České republiky pro období 2015 - 2024, kdy by mělo dojít k posunutí této hranice v roce 2020 na 80% hmotnosti dodaných pneumatik na trh. Tento návrh SMS ČR podporuje, což nedávno vyjádřil také předseda našeho sdružení Stanislav Polčák dopisem adresovaným ministru životního prostředí.

Zpětný odběr je možné na základě zákona o odpadech provádět dvěma způsoby. Prvním doposud fungujícím způsobem byl zpětný odběr v individuálním systému, a to samostatně, organizačně a technicky na vlastní náklady. Zákon připouští i druhý způsob a tím je plnění povinnosti zpětného odběru v kolektivním systému, a to uzavřením smlouvy o zajištění plnění povinnosti zpětného odběru použitých pneumatik s provozovatelem systému. Díky vzniku společnosti Eltma se otevřela i druhá možnost. Povinná osoba provádí zpětný odběr v rámci kolektivního systému prostřednictvím tzv. posledního prodejce, který prodává pneumatiky konečnému uživateli, tedy nejčastěji se bude jednat o autoservisy a pneuservisy. Pokud nejsou tyto poslední prodejci zařazeni mezi místa zpětného odběru, musejí podle zákona při prodeji informovat konečné uživatele o způsobu zajištění zpětného odběru, v případě, že tak neučiní, jsou povinni tyto použité pneumatiky odebírat přímo v místě provozovny, a to na vlastní náklady a bez nároku na úplatu a bez vázání na koupi nových pneumatik.

Místa zpětného odběru pneumatik musejí být podle zákona stejně dostupná pro konečné zákazníky jako místa prodeje nových pneumatik a nesmí konečné zákazníky nadměrně zatěžovat. Povinné osoby mají povinnost zajistit zpětný odběr bez ohledu na výrobní značku a do výše množství, které uvedou za dané období na trh. Poslední prodejce se stane místem zpětného odběru na základě smlouvy s povinnou osobou, tedy se stává tzv. veřejným místem zpětného odběru. Společnost Eltma tyto místa zpětného odběru na základě smlouvy o zřízení a provozu sběrného místa kolektivního systému Eltma zahrne do své sítě sběrných míst. Konečný uživatel najde seznam sběrných míst na webu společnosti Eltma - <https://www.eltma.cz/>. Bohužel mezi sběrná místa momentálně nejsou zařazeny obecní sběrné dvory. Podle kolektivního systému Eltma by konečný uživatel měl ponechat použité pneumatiky v místě výměny.

Bohužel občané jsou nyní zvyklí jezdit i s dalším odpadem, který nemohou běžně vložit do nádoby na komunální odpad nebo kontejnerů na tříděný odpad, do obecních sběrných dvorů. Samozřejmě při cestě do obecního sběrného dvora se budou snažit využít maximální kapacity dopravního prostředku, tak aby doma zbylo odpadu co nejméně, vezmou s sebou tedy například i použité pneumatiky. Podle ideálního modelu by už doma neměli mít staré použité pneumatiky, protože je budou nechávat v místě přezutí, ale bohužel v dnešní době vyvstává problém existence tzv. historických pneumatik, které se zde vyskytují z dob, kdy ještě nebylo možné ponechat použité pneumatiky zdarma v místě přezutí a motoristé si tyto pneumatiky brali zpět domů s vidinou jejich budoucího bezplatného odložení. Bohužel sběrné dvory touto bezplatnou možností mnohdy nejsou, protože s přijetím použité pneumatiky a její následné likvidace mají náklady. Proto se mnohé obce rozhodly, aby nezatížily obecní rozpočet, přenést tyto náklady na své občany a za odložené pneumatiky vybírají poplatek v řádu desetikorun. SMS ČR se nyní snaží najít možnost zapojení obecních sběrných dvorů do sítě sběrných míst, tak aby občané menších obcí, které mají sběrný dvůr, ale nejbližší místo zpětného odběru je vzdáleno několik kilometrů, mohli bezplatně předávat pneumatiky k ekologické likvidaci. Cestou by mohla být spolupráce SMS ČR, potažmo obcí, s povinnými osobami, kterou umožňuje zákon o odpadech na základě ustanovení §38(6) Povinná osoba může na základě písemné dohody s obcí využít ke splnění své povinnosti systém sběru a třídění komunálních odpadů stanovený touto obcí. Tedy zda by nebylo možné zahájit spolupráci s povinnou osobou a nabídnout jí možnosti sběrných dvorů k plnění její zákonné povinnosti. Sběrné dvory by se tím staly místy zpětného odběru a mohlo být zařazeny mezi sběrná místa. Sběrné dvory jsou vybavené technicky i personálně, na rozdíl od posledního prodejce. SMS ČR se obává, že poslednímu prodejci povinnost odběru použitých pneumatik přináší nadměrnou zátěž a zásah do podnikání, protože ve chvíli odvozu pneumatik musí vyčlenit personální prostředky k nakládce, která je bezplatná. Dále jsou otázkou skladovací prostory posledního prodejce. Je řada autoservisů a pneuservisů, které fungují v omezených prostorech. I z tohoto důvodu SMS ČR nadále podporuje přímé zařazení sběrných dvorů mezi sběrná místa. O této věci se nyní vedou jednání.

SMS ČR rovněž na začátku září vyzvalo MŽP k vypsání programu, který by řešil již zmíněné vysloužilé pneumatiky z domácností, černých skládek a příp. opuštěných průmyslových areálů. Tuto likvidaci pneumatik považujeme za základní podmínku fungování systémového zpětného odběru vycházejícího z autorizačního projektu společnosti Eltma. Dokud bude přetrvávat existence tzv. historických pneumatik, tak nebude možné úspěšně aplikovat systém kus za kus v místě výměny, tedy ponechání starých pneumatik jen v místě přezutí.

Pavel Pacovský, SMS ČR